

NATO

ОТАН

Північноатлантична безпека

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ
ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)
Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих міста Києва
Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування

ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНА БЕЗПЕКА

(до 75-річчя створення НАТО)

Бібліографічний список літератури

Київ – 2024

«Північноатлантична безпека»: (до 75-річчя створення НАТО): бібліогр. спис. / упоряд. Т. Мамалига; літ.-ред., бібліогр.-ред. С. Денисова ; Департамент культури виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації) ; Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Києва, відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування. – Київ, 2023. – 10 с. : іл.

Бібліографічний список підготовлено до 75-річчя із часу заснування Організації Північноатлантичного договору. При складанні списку використано інформацію з електронних каталогів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, інформаційно-пошукової системи Google Академія.

До списку включено книги, статті зі збірників та періодичних видань, матеріалів конгресів і конференцій. Література розміщена за розділами, в межах розділів – в алфавітному порядку.

Список адресований студентам, викладачам та всім, кого цікавить світова колективна безпека.

Всі фото взяті з відкритих джерел мережі «Інтернет»

Упорядник: Мамалига Т.

Редактори: Денисова С., Своровський А.

Телефон для довідок 486-01-46, +38 (068) 139-31-41

e-mail 4bibliograf4@gmail.com

НАТО: історія створення і цікаві факти про Альянс.

Причини створення НАТО

Європа після Другої світової війни була спустошена, приблизно 36,5 млн населення загинули в конфлікті. Тим часом комуністи загрожували обраним урядам по всьому континенту.

Заснування Північноатлантичного альянсу було частиною більш широких зусиль, спрямованих на досягнення трьох цілей: стримування радянського експансіонізму, запобігання відродженню націоналістичного мілітаризму в Європі та заохочення європейської політичної інтеграції.

Історія створення НАТО

Підписання Північноатлантичного договору

Повоєнний період у Європі був непротим. В лютому 1948 року Комуністична партія Чехословаччини за прихованої підтримки СРСР повалила демократично обраний уряд країни. Тоді ж у відповідь на демократичну консолідацію Західної Німеччини Радянський Союз заблокував Західний Берлін, контрольований союзниками.

В цей період США відійшли від традиційної політики дипломатичного ізоляціонізму, і було вирішено, що лише трансатлантична угода про безпеку може стримати радянську агресію і запобігти відродженню європейського мілітаризму.

Після довгих дискусій та дебатів 4 квітня 1949 року союзники підписали Північноатлантичний договір. У відомій статті № 5 Статуту члени Альянсу домовилися, що «збройний напад на одного або декількох з них... буде розглядатися як напад на них усіх». Держав-засновниць було 12: Бельгія, Канада, Данія, Франція, Ісландія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Португалія, Велика Британія і США.

Після випробування атомної бомби в СРСР у 1949 році та початку Корейської війни у 1950 році НАТО створило консолідовану командну структуру з військовим штабом в паризькому передмісті Роккенкур. Це був Верховний штаб об'єднаних збройних сил НАТО в Європі, який очолив американець Дуайт Ейзенхауер.

Вплив створення НАТО на ситуацію в Європі

Завдяки покращенню, у тому числі, безпекової ситуації, в Західній Європі стабілізувалась політична обстановка та почалось повоєнне економічне диво. До Альянсу приєдналися нові члени: Греція і Туреччина в 1952 році і Західна Німеччина в 1955 році.

В цей період НАТО прийняло стратегічну доктрину про використання ядерної зброї у відповідь на агресію. Це дозволило зосередитись на економічному зростанні і не утримувати традиційні великі армії.

Після карибської кризи 1963 року напруга між Сходом та Заходом почала послаблюватись. Обидві сторони демонстрували готовність до порозуміння у сфері деескалації ядерного протистояння. Однак вже у 1979 році СРСР вторгся в Афганістан, призупинивши потепління у відносинах.

З початком перебудови в Радянському Союзі знову розпочинається період відлиги у взаємодії НАТО і СРСР. Після розпаду Союзу навіть обговорювали розпуск Альянсу і недоцільність його існування у постбіполярному світі, але це ні до чого не призвело. З часом багато країн, які раніше були під впливом СРСР, приєднались до НАТО.

Зараз членами Альянсу є 32 країни, переважна більшість яких — європейські.

Військові сили НАТО

Основними силами НАТО є армії країн, які є його членами. Також Альянс має низку підрозділів збройних сил, які ведуть бойове чергування і забезпечують колективну оборону.

До складу цих сил входять чотири постійні угруповання ВМС НАТО. Також НАТО має об'єднану систему протиповітряної оборони, яка поєднує національні системи ППО окремих країн й до складу якої входять засоби Альянсу із протидії балістичним ракетам.

НАТО також патрулює повітряний простір країн-членів, які не в змозі робити це самостійно. Літаки Альянсу цілодобово захищають повітряний простір Албанії, Естонії, Латвії, Литви і Словенії.

Україна і НАТО: історія партнерства

Діалог і співпраця України і НАТО розпочались щойно наша країна набула державної незалежності, вступила до Ради північноатлантичного співробітництва (1991 рік) і програми «Партнерство заради миру» (1994 рік).

У 1997 році була підписана Хартія про особливе партнерство. Відносини між НАТО та Україною не дуже динамічно розвивались до вторгнення РФ у 2014 році, але після цього набули нових обертів.

У вересні 2020 року Володимир Зеленський ухвалив нову Стратегію

національної безпеки України, яка забезпечує основу для поглиблення особливого партнерства між Україною і НАТО. Курс на вступ в Альянс закріплений в українській Конституції.

Країни НАТО активно допомагають Україні в боротьбі з росією, постачаючи озброєння, боєприпаси та організовуючи навчання для українських військових.

Кілька цікавих фактів про Північноатлантичний Альянс:

- НАТО має власний фонетичний алфавіт, також відомий як телефонний алфавіт ІКАО. У ньому буквам англійського алфавіту і цифрами присвоюються певні кодові слова.
- Офіційними мовами НАТО є англійська та французька;
- Статтю № 5 НАТО застосовували тільки один раз: у відповідь на теракти 11 вересня 2001 року в США.
- У 2014 році в країн-членів Альянсу почали вимагати витратити не менше 2% свого ВВП на оборону.
- Ісландія є єдиним членом НАТО, який не має постійної армії.

Історія створення

Газін, В. П. Актуальні проблеми сучасності : історія, світова політика : 1. монографія / В. П. Газін. – Київ : Слово, 2018. – 424 с.

Канфер, Л. Холодная война - VII : создание блока НАТО и блокада 2. Берлина / Леонид Канфер // Корреспондент. – 2017. – № 14-15. – С. 34-37.

Кордон, М. В. Європейська та Євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. для ВНЗ / М. В. Кордон ; МОН України ; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 172 с.

У книзі висвітлюється історія створення і розвитку таких організацій, як Європейський Союз і НАТО, розглядається питання співробітництва з ними України, шляхи її інтеграції в європейські та євроатлантичні структури, перспективи набуття членства в Європейському Союзі, Світовій організації торгівлі та НАТО.

Сейл, Т. Е. Міцний альянс. Історія НАТО й глобального післявоєнного порядку / Тімоті Ендрюс Сейл ; [пер. з англ. М. Хандоги]. – [Харків] : Фабула : [Ранок], [2023]. – 368 с.

Що таке НАТО? : [знайомство з Трансатлант. альянсом]. – [Б. м. : б. в., 5. 2012]. – 47 с. : іл.

Вступ до НАТО

1. Горбулін, В. Реальний шлях до членства в НАТО : три чинники, що стануть запорукою цього / Володимир Горбулін, Валентина Бадрак // Урядовий кур'єр : газета Кабінету Міністрів України. – 2023. – 20 черв. (№ 122). – С. 4-5 : фото.

2. Кузнецов, Ю. Варшавський саміт : двері НАТО для України відкриті / Юрій Кузнецов // Військо України : центральний друкований орган Міністерства оборони України. – 2016. – № 7. – С. 38-43 : фото.

3. Марчук, Є. К. На шляху до НАТО / Євген Марчук. – Київ : [Київ-Париж-Дакар], 2016. – 608 с. : фотоіл.

4. [Огрізко, В. С. Вступ до НАТО – наш об'єктивний шлях до Європи](#) / В. С. Огрізко // Економічний часопис-XXI. – 2010. – № 1-2. – С. 44-46.

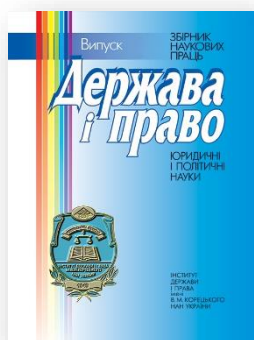
5. Офіцинський, Р. Соціально-політичні настрої в Україні щодо євроатлантичної інтеграції (2002-2008) / Р. Офіцинський // Геополітика України : історія і сучасність. – Ужгород : Ліра, 2009. – Вип № 1. – С. 214-225.

6. Прокопчук, С. Якою бути національній ідеї? : актуальна тема. Закріпивши два роки тому в Конституції незворотність стратегічного курсу на набуття членства в ЄС та НАТО, ми нарешті визначилися з головними пріоритетами економічного розвитку держави / Станіслав Прокопчук // Урядовий кур'єр : газета Кабінету Міністрів України. – 2021. – 4 лют. (№ 23). – С. 4-5 : фото.

7. Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення : матеріали наук.-практ. конф. : 23 квіт. 2021 р. / МО України, НАПрН України [та ін. ; упоряд.: П. П. Богуцький, В. Г. Пилипчук, С. О. Дорогих]. – Київ : Фенікс, 2021. – 373 с. : іл., табл.

8.

Стойко, О. М. Особливості вступу до НАТО постконфліктних держав / О. М. Стойко // Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні науки. – Київ : Вид-во «Юридична думка», 2019. – Вип. 85. – С. 289-302.

9.

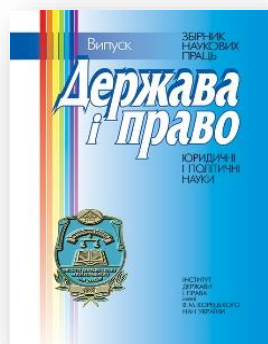
[Тихомирова, Г. Перспективи вступу України до НАТО після лютого 2022 року](#) / Г. Тихомирова, А. Старостенко // Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики : матеріали XI Міжнар. наук.-прак. конф. (26 черв. 2023 року, м. Київ): зб. тез наук. праць / за заг. ред. М. В. Трофименко. – Київ: МДУ, 2023. – С. 185-187.

10.

[Чукаєва, В. О. Нова доктрина розвитку державності України : вступ до НАТО](#) / В. О. Чукаєва, Д. І. Дивнич // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2019. – № 2. – С. 41-43.

Діяльність, операції НАТО

11.

Савчук, К. О. Міжнародно-правова характеристика операцій НАТО з колективної оборони, організованих на підставі ст. 5 Північноатлантичного договору / К. О. Савчук // Держава і право : зб. наук. праць . Юридичні науки. – Київ : Вид-во "Юридична думка", 2019. – Вип. 85. – С. 177-191.

12.

Судак, І. І. Трансформація безпекової стратегії НАТО як відповідь сучасним викликам та загрозам у світі / Судак Ірина Іванівна ; Київ. міжнар. ун-т. – Київ : КиМУ, 2019. – 200 с.

13.

Яковенко, Н. Міжнародні організації у сфері безпеки : НАТО, ОБСЄ : навч. посіб. / Н. Л. Яковенко ; [за наук. ред. В. М. Матвієнко]. – Київ : ВПЦ "Київський університет", 2020. – 367 с. : табл.

14.

Chitadze, N. Importance of maintaining and strengthening NATO's nuclear deterrence based on the Russian aggression against Ukraine = Важливість збереження та зміцнення ядерного стримування НАТО в умовах російської агресії проти України / N. Chitadze // Стратегічна панорама : науковий журнал. – 2022. - Спецвипуск. – С. 104-110.

Україна – НАТО

- Алексієвець, Л. Трансформація відносин України та НАТО в 1991-2019 рр. : історичний аспект / Леся Алексієвець, Микола Алексієвець // Український істор. журнал : наук. журн. – 2020. – № 1. – С. 126-141.
- Власюк, О. С. Стратегічна адаптація НАТО до нових безпекових випробувань : опції для України / О. С. Власюк, Г. М. Яворська // Стратегічна панорама. – 2016. – № 1. – С. 19-25.
- Гастинщиков, В. Україна і НАТО : проблеми євроатлантичної інтеграції України України крізь призму діяльності вітчизняних ЗМІ (аналітичний огляд) / Валерій Гастинщиков, Михайло Онищук // Вісн. Кн. палати. – 2017. – № 9. – С. 28-31.
- [Затинайко, О. І. Основні положення нової Стратегічної концепції НАТО–2022, наслідки для України](#) / О. І. Затинайко, В. І. Павленко, П. М. Крикун // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України. – 2023. – № 1 (77). – С. 20-24.
- Інноваційні педагогічні технології та методики в освітньому процесі військових навчальних закладів провідних країн-членів НАТО і України / [В. С. Рижиков та ін.] ; за заг. ред. В. С. Рижикова ; МО України, Військ. ін-т Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. – Київ : Ямчинський О. В., 2020. – 341 с. : іл., табл.
- Магомедов, А. О. Україна і НАТО в контексті суспільно-політичних трансформацій 90-х рр. ХХ – початку ХХІ ст. / А. О. Магомедов., В. В. Коцур, Л. М. Коцу. ; МОН України, Ун-т Г. Сковороди в Переяславі. – Переяслав : Університет Григорія Сковороди : Домбровська Я. М., 2022. – 333 с. : іл.
- Мелещенко, Т. Шлях України до НАТО : основні проблеми, здобутки та перспективи євроатлантичної інтеграції / Тетяна Мелещенко, Ігор Волошин // Український історичний журнал : наук. журн. – 2021. – № 4. – С. 104-113 : табл.
- Миронова, К. Броніслав Коморовський : Україна в НАТО - це півтори тисячі кілометрів безпечного кордону : [інтерв'ю] / Катерина Миронова // Публичные люди. – 2017. – № 11. – С. 18-23 : фото.
- Президент Польщі в 2010-2015 роках Броніслав Коморовський висловив на неформальній зустрічі з українськими журналістами в Варшаві свою думку щодо розвитку польсько-української співпраці, проблем з Росією, взаємовідносин країн ЄС та України.*

- Носова, Б. М. Україна – НАТО: медійний контекст / Богдана Миколаївна Носова ; МОН України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ : ВПЦ «Київський університет», 2019. – 207 с.
23. Онищук, М. Україна - НАТО: підсумки 2021 року (огляд матеріалів українських і зарубіжних ЗМІ з питань євроатлантичної інтеграції України) / Михайло Онищук, Лариса Татарінова // Вісн. Кн. палати. – 2022. – № 1. – С. 23-28.
24. Романенко, Є. О. Реформування Збройних сил України за стандартами НАТО / Євген Олександрович Романенко // Публічне урядування : зб.. № 3. - Київ : ДП "Видавничий дім "Персонал", 2016. - С. 142-150.
25. Сидорук, Т. В. Розширення НАТО як фальшивий привід для виправдання війни Росії проти України / Т. В. Сидорук, В. В. Павлюк // Стратегічна панорама : наук. журнал. – 2022. – Спецвипк. – С. 35-44.
26. Тодоров, І. Я. Євроатлантична інтеграція України. Історія та сучасність : навч. посіб. [для всіх, хто цікавиться процесом входження України до НАТО] / І. Я. Тодоров ; МОН України, ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». – Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2022. – 375 с. – (Проект Еразмус+ «Транскарпатський центр Жана Моне з дослідження європейських стратегій розвитку»).
27. Україна – НАТО: діагностика партнерства : [аналіт. записка / А. Гетьманчук та ін.]. — Київ : Інститут світової політики, 2015. – [96] с. : іл.
28. Україна – НАТО: міфи і реальність. – [Б. м. : б. в., 2013]. – 11 с. : іл.
- 29.

